

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sk/42/2019
Identifikačné číslo spisu: 2018200338
Dátum vydania rozhodnutia: 26.08.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:2018200338.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Aleny Adamcovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD. v právnej veci žalobkyne A. E., nar. XX.X.XXXX, bytom O. X/XX, X., zastúpenej advokátom JUDr. Júliusom Jánošíkom, so sídlom Klincová 35, Bratislava, proti žalovanej Sociálnej poisťovni - ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta 8-10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 12.11.2018, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č.k. 20Sa 24/2018-40 zo dňa 21. júna 2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č.k. 20Sa 24/2018-40 zo dňa 21. júna 2019 z a m i e t a.

Žalobkyni p r i z n á v a nárok na náhradu trov kasačného konania v celom rozsahu.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd alebo správny súd“) napadnutým rozsudkom č.k. 20Sa 24/2018-40 zo dňa 21. júna 2019 podľa § 191 ods. 1, písm. d/, zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) rozhodnutie generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 12.11.2018, zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Žalobkyni priznal právo na náhradu trov konania v celom rozsahu.

2. Z odôvodnenia uvedeného rozhodnutia vyplýva, že krajský súd z predloženého administratívneho spisu mal preukázané, že Sociálna poisťovňa, ústredie rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 15.12.2016 zamietla žiadosť žalobkyne o vdovský dôchodok. Na základe jej odvolania proti tomuto rozhodnutiu generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa

12.11.2018 podľa § 218 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení zamietol jej odvolanie a potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie. V odôvodnení napadnutého rozhodnutia správny orgán konštatoval, okrem iného, že Krajský súd v Trnave rozhodnutím č. 44Sa/15/2017-48 zo 6.8.2018 zrušil napadnuté rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X z 20.3.2017, z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti, pretože zdôvodnenie neprípustnosti aplikácie rozhodnutí Najvyššieho súdu SR tak, ako to uviedol generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, je neakceptovateľné. Krajský súd v predmetnom rozsudku uviedol, že generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne sa žiadnym spôsobom nevysporiadal so zásadnou námietkou účastníčky konania, teda nezapočítania zostatkovej doby služby 294 dní manžela účastníčky konania, ktorá nebola zhodnotená pre účely výsluhového dôchodku v osobitnom systéme dôchodkového poistenia a súčasne nebola započítaná ani vo všeobecnom systéme dôchodkového poistenia. Podľa názoru krajského súdu v predmetnom rozsudku uvedenom na strane 6 v bode 18, generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne v ďalšom konaní musí riadne zdôvodniť svoj postup, a to najmä s ohľadom na stanovisko Sociálnej poisťovne, ústredie, že rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sú pre rozhodovanie generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne neakceptovateľné, prípadne toto svoje stanovisko podporiť príslušnou judikatúrou. Vo vyjadrení k správnej žalobe z 31.7.2017 sa Sociálna poisťovňa, ústredie vysporiadala s námietkou účastníčky konania týkajúcou sa zhodnotenia doby služby zomretého manžela v rozsahu 294 dní vo všeobecnom systéme dôchodkového poistenia tak, že zostatkové dni z osobitného systému sociálneho zabezpečenia, ktoré neboli zomretému manželovi účastníčky konania zhodnotené na výsluhový dôchodok, je možné zhodnotiť vo všeobecnom systéme len pre nárok na starobný dôchodok, pričom vychádzala z rozsudkov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 9So 84/2011 zo dňa 29.3.2012 a č. 4So11/2009, ktorý je zverejnený v zbierke rozhodnutí NS SR pod č. 59/2011 (judikát). Z obsahu dávkového spisu účastníčky konania vyplýva, že žiadosťou spísanou 27.9.2016 účastníčka konania požiadala o priznanie vdovského dôchodku po zomretom manželovi P. E., narodenom XX.XX.XXXX, zomretom XX.XX.XXXX. Účastníčke konania bol rozhodnutím Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Pribinova č. 2, Bratislava č. SPOU-OSZ-42.937-11/2014-VZ zo 14.11.2014 podľa § 46 písm. c), § 49 a § 50 ods. 1 a ods. 2, v súlade s § 81 ods. 3 písm. a) zákona č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 328/2002 Z.z.“) od 26.10.2014 priznaný vdovský výsluhový dôchodok. Pozostalostná dávka, ktorá bola priznaná účastníčke konania zohľadňuje obdobie výkonu základnej vojenskej služby zomretého manžela v rozsahu od 30.9.1980 do 28.9.1982 v II. kategórii funkcií a obdobie príslušníka Policajného zboru od 15.7.1988 do 31.12.1999 v II. kategórii funkcií a od 1.1.2000 do 30.4.2009 v III. kategórii funkcií. Vzhľadom k tomu, že zomretý manžel nezískal ku dňu smrti, k 26.10.2014, potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia v rozsahu určenom zákonom, neboli splnené podmienky nároku na invalidný dôchodok zomretého manžela a z uvedeného dôvodu nevznikol ani účastníčke konania nárok na vdovský dôchodok. Námietka účastníčky konania, ktorou poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu SR č. 9So 84/2011 z 29.3.2012, podľa ktorého ak niektoré obdobie poistenia v osobitnom systéme nebolo zhodnotené pre výšku dôchodku z osobitného systému, potom také obdobie musí byť zhodnotené vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, nie je dôvodná, nakoľko právny názor uvedený v predmetnom rozsudku nebol doposiaľ zovšeobecnený, preto nejde o prezentovanú rozhodovaciu prax súdu najvyššej inštancie v skutkovo i právne porovnateľných veciach. A zároveň v danom prípade nejde o priamy nárok účastníčky konania vo vzťahu k posúdeniu a zhodnoteniu nárokov z osobitného systému, ako o tom pojednáva vyššie uvedená judikatúra, prostredníctvom rozhodovacej praxe. Vo vzťahu k námietke účastníčky konania týkajúcej sa zhodnotenia doby služby zomretého manžela v rozsahu 294 dní vo všeobecnom systéme dôchodkového poistenia, a jej nedôvodnosti, zároveň žalovaný uviedol, že nakoľko uvedené zostatkové dni z osobitného systému sociálneho zabezpečenia, ktoré neboli zomretému manželovi účastníčky konania zhodnotené na výsluhový dôchodok, je možné zhodnotiť vo všeobecnom systéme len pre nárok na starobný dôchodok, a to aj s ohľadom na rozsudok Najvyššieho súdu, na ktorý účastníčka konania poukázala, nie však na nárok na invalidný dôchodok, ako to požaduje účastníčka konania. Účastníčke konania bol rozhodnutím Ministerstva vnútra SR priznaný vdovský výsluhový dôchodok, z osobitného systému podľa zákona č. 328/2002 Z.z. Aj z uvedeného dôvodu jej nie je možné priznať nárok na vdovský dôchodok zo všeobecného systému podľa zákona č. 461/2003 Z.z. duplicitne, ako dôchodkovú dávku za tú istú sociálnu udalosť (t.j. za smrť manžela).

3. Správny súd poukázal na to, že vo veci zamietnutia žiadosti žalobkyne o priznanie vdovského dôchodku rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu zo dňa 15.12.2016 už správny súd rozhodoval rozsudkom č.k. 44Sa/15/2017, ktorým zrušil rozhodnutie generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne zo dňa 20.3.2017 potvrdzujúce odvolaním žalobkyňou napadnuté rozhodnutie o zamietnutí jej žiadosti podľa § 191 ods. 1 písm. d) SSP ako nepreskúmateľné, pričom konštatoval neakceptovateľnosť zdôvodnenia neprípustnosti aplikácie rozhodnutí Najvyššieho súdu SR žalovaným a zotrval na názore, že doby nezhodnotené v osobitnom systéme dôchodkového poistenia je potrebné zohľadniť vo všeobecnom systéme poistenia.

4. Správny súd konštatoval, že napriek tomu, že predchádzajúce rozhodnutie generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne vo veci bolo zrušené pre obsahové nedostatky jeho odôvodnenia, nové rozhodnutie, preskúmané v tomto konaní, odôvodnil z hľadiska vysvetlenia nemožnosti zohľadnenia tzv. zostatkovej doby nezohľadnenej zomrelému manželovi žalobkyne v osobitnom systéme sociálneho poistenia, ani žalobkyňi pri priznaní vdovského výsluhového dôchodku, prakticky totožným spôsobom neobsahujúcim zrozumiteľné odpovede na otázky, ktoré konkrétne ustanovenia zákona s použitím akého ich výkladu bránia tomu, aby doby poistenia nezohľadnené v osobitnom systéme poistenia boli zohľadnené vo všeobecnom systéme poistenia a aký je v tejto súvislosti rozdiel medzi invalidným a starobným dôchodkom (žalovaný pripustil, že takéto zohľadnenie je možné, ale iba pre nárok na starobný dôchodok). Pokiaľ odôvodnenie svojho rozhodnutia obohatil o konštatovanie, že žalobkyňi nie je možné priznať nárok na vdovský dôchodok zo všeobecného systému duplicitne, ako dôchodkovú dávku za tú istú sociálnu udalosť, vzhľadom na poberanie vdovského výsluhového dôchodku, opätovne neozrejmil, ktoré konkrétne ustanovenie zákona a akým spôsobom aplikoval, a to aj s prihliadnutím na skutočnosť, že žalobkyňa sa zjavne nedomáha priznania vdovského dôchodku z dôb zohľadnených vo výpočte vdovského výsluhového dôchodku.

5. Podľa názoru krajského súdu odôvodnenie žalobou napadnutého rozhodnutia generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne logicky neozrejmuje úvahy rozhodujúceho orgánu a spôsob aplikácie relevantných ustanovení zákona, neposkytuje zrozumiteľné odpovede na otázky nastolené odvolaním žalobkyne, je nepresvedčivé a nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, nerešpektujúce právny názor súdu vyslovený v predchádzajúcom rozhodnutí vo veci. Správny súd žalobe vyhovel a napadnuté rozhodnutie podľa § 191 ods. 1 písm. d) Správneho súdneho poriadku zrušil a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie.

6. V konaní úspešnej žalobkyňi priznal správny súd právo na plnú náhradu trov konania podľa § 167 ods. 1 SSP s tým, že o výške náhrady bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej

7. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti žalovaná namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP). Navrhovala, aby najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Trnave č.k. 20Sa 24/2018-40 zo dňa 21. júna 2019 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7.1. V dôvodoch kasačnej sťažnosti žalovaná vyslovila svoj nesúhlas s právnym posúdením a odôvodnením krajského súdu uvedeným v bodoch 11, 12 a 13 napadnutého rozhodnutia. Uviedla, že z obsahu dávkového spisu vyplýva, že žalobkyňa požiadala o priznanie vdovského dôchodku po neb. manželovi P. E., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX. Rozhodnutím Ministerstva vnútra SR bol žalobkyňi priznaný vdovský výsluhový dôchodok, pozostalostná dávka, jej priznaná, zohľadňuje obdobie výkonu základnej služby zomretého manžela a obdobie príslušníka Policajného zboru. Žalovaná citujúc právnú úpravu ustanovenú v § 71 ods. 1, § 60 ods. 1, 3, § 255 ods. 6 a § 72 ods. 1, písm. g/ ods. 2

zákona č. 461/2003 Z.z. v platnom znení. Trvala na tom, že zomrelý manžel žalobkyne ku dňu smrti XX.XX.XXXX nezískal potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia v rozsahu určenom zákonom, neboli splnené podmienky nároku na invalidný dôchodok zomretého manžela, a preto žalobkyni nevznikol nárok na vdovský dôchodok.

7.2. Žalovaná k námietke žalobkyne, týkajúcej sa zhodnotenia zostatkovej doby služby jej zomretého manžela v rozsahu 294 dní vo všeobecnom systéme dôchodkového poistenia, uviedla, že generálny riaditeľ v rozhodnutí, žalobou napadnutom, uvedenú námietku dostatočne odôvodnil. Zdôraznila, že keďže zomretý manžel žalobkyne ku dňu smrti 26.10.2014 nebol poberateľom predčasného starobného dôchodku, starobného ani invalidného dôchodku, ku dňu smrti nespĺnil podmienky nároku na starobný dôchodok a ani nezomrel následkom pracovného úrazu alebo choroby z povolania, bolo potrebné zistiť, či získal potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok, čo nezískal. Tiež zdôraznila, že žiaden právny predpis žalovanej neukladá povinnosť zhodnotiť žalobkyni zostatkové dni služobného pomeru jej zomretého manžela - 294, poukazom na to, že zostatkové dni z osobitného systému sociálneho zabezpečenia, ktoré neboli zomretému manželovi žalobkyne zhodnotené na výsluhový dôchodok, by bolo možné zhodnotiť vo všeobecnom systéme len pre nárok na starobný dôchodok, a to aj s ohľadom na rozsudky NS SR sp. zn. 4So/11/2009 a 9So/84/2011.

III.

Vyjadrenie žalobkyne ku kasačnej sťažnosti žalovaného

8. Kasačná sťažnosť žalovanej bola právnemu zástupcovi žalobkyne doručená dňa 17.9.2019. Žalobkyňa sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej vyjadrila tak, že navrhovala, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť žalovanej ako nedôvodnú zamietol. V dôvodoch vyjadrenia vyslovila názor, že krajský súd napadnutým rozsudkom rozhodol vo veci na základe správneho posúdenia veci.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g) v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 SSP), v rozsahu námietok žalovaného správneho orgánu uvedených v kasačnej sťažnosti, kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej nie je dôvodná.

10. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Trnave č.k. 20Sa 24/2018-40 zo dňa 21. júna 2019, ktorým krajský súd podľa § 191 ods. 1, písm. d/ SSP rozhodnutie Generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne, ústredia č. XXX XXX XXXX X zo dňa 12.11.2018 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

11. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasťou ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu, na ktoré poukázal už krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku, z ktorých dôvodov ich najvyšší súd neopakuje a súčasne na ne poukazuje.

12. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovaného správneho orgánu - Generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne, ústredie, č. XXX XXX XXXX X zo dňa 12.11.2018, ktorým žalovaný podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. odvolanie žalobkyne zamietol a potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie, č. XXX XXX XXXX X zo dňa 15.12.2016. Uvedeným prvostupňovým rozhodnutím Sociálna poisťovňa, ústredie zamietla žiadosť žalobkyne o vdovský dôchodok z 27. septembra 2016 podľa § 74 ods. 1, § 60 ods. 3, § 255 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov.

13. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverenú právomoc a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe, či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom. (§ 2 ods. 1 SSP) Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania. (§ 5 ods. 2 SSP) Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy. (§ 135 ods. 1 SSP) Správnu žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy. (§ 177 ods. 1 SSP)

14. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

15. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite postupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, napadnutého žalobou, vykonal náležite v zmysle platnej právnej úpravy zákona č. 461/2003 Z.z., dospejúc k záveru, že rozhodnutie žalovaného trpí vadami nepreskúmateľnosti. Najvyšší súd po vykonaní súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím a konaní im predchádzajúcich pri aplikácii zákonnej úpravy uvedeného právneho predpisu postupom podľa Správneho súdneho poriadku dospel k zhodnému záveru ako krajský súd.

16. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu krajského súdu, súčasť ktorého tvorí administratívny spis žalovanej a právnej úpravy zákona o sociálnom poistení na vec sa vzťahujúcej, kasačný súd zistil, že medzi účastníkmi ostalo predovšetkým sporné, či postup Sociálnej poisťovne pri rozhodovaní o žiadosti žalobkyne na priznanie vdovského dôchodku bol súladný so zákonom, keď žalobkyni pri rozhodovaní o jej žiadosti na priznanie vdovského dôchodku po nebohom manželovi

Sociálna poisťovňa nezohľadnila obdobie tzv. zostatkovej doby 294 dní služby, ktorá mu nebola započítaná pri priznaní výsluhového dôchodku.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

17. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

18. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

19. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

20. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

21. V danej súvislosti kasačný súd dáva tiež do pozornosti rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 341/07, v ktorom ústavný súd uvádza: „Ústavný súd SR už v rámci svojej rozhodovacej činnosti konštatoval, že nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne treba vychádzať najprv z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvoľe (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov zákonom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona“.

22. Podľa § 74 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. účinného v čase žiadosti žalobkyne o priznanie vdovského dôchodku k 27.9.2016 vdova má nárok na vdovský dôchodok po manželovi, ktorý a) ku dňu smrti bol poberateľom starobného dôchodku, invalidného dôchodku alebo mal nárok na predčasný starobný dôchodok, b) ku dňu smrti splnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, alebo c) zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

23. V citovanej právnej norme zákonodarca ustanovuje podmienky, na základe ktorých je možné priznať vdovský dôchodok vdove po zomrelom manželovi. V písm. a/ citovanej právnej norme zákonodarca stanoví, že vdova má nárok na vdovský dôchodok po manželovi, ktorý ku dňu smrti bol poberateľom starobného dôchodku, invalidného dôchodku alebo mal nárok na predčasný starobný dôchodok. Pokiaľ vdova nespĺňa podmienky pre priznanie vdovského dôchodku podľa písm. a/ uvedenej právnej normy, má nárok na vdovský dôchodok za splnenia zákonných podmienok ustanovených v písmenách b/ (nebohý manžel vdovy ku dňu smrti splnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok), alebo c/ (nebohý manžel vdovy zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania) citovanej právnej úpravy.

24. Vychádzajúc zo skutkových zistení v danej veci bolo preukázané, že žalobkyňa žiadosťou spísanou dňa 27.9.2016 požiadala Sociálnu poisťovňu o priznanie vdovského dôchodku po zomretom manželovi P. E., narodenom XX.XX.XXXX, zomretom XX.XX.XXXX. Rozhodnutím Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, č. SPOU-OSZ-42.937-11/2014-VZ zo 14.11.2014 podľa § 46 písm. c), § 49 a § 50 ods. 1 a ods. 2, v súlade s § 81 ods. 3 písm. a) zákona č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov („zákon č. 328/2002 Z.z.“) od 26.10.2014 bol žalobkyňi priznaný vdovský výsluhový dôchodok. Pozostalostná dávka, ktorá jej bola priznaná, zohľadňuje obdobie výkonu základnej vojenskej služby zomretého manžela v rozsahu od 30.9.1980 do 28.9.1982 v II. kategórii funkcií a obdobie príslušníka Policajného zboru od 15.7.1988 do 31.12.1999 v II. kategórii funkcií a od 1.1.2000 do 30.4.2009 v III. kategórii funkcií. Zomrelému manželovi žalobkyne bol priznaný od 1.5.2009 výsluhový dôchodok. Na nárok na dávku výsluhového zabezpečenia mu bola zhodnotená doba služobného pomeru v rozsahu vyššie uvedenom a na určenie sumy priznanej dávky bola zhodnotená doba služobného pomeru v rozsahu 22 rokov a 294 dní. Vzhľadom k tomu, že pri priznaní výsluhového dôchodku je možné zhodnotiť len celé roky služby, doba v rozsahu 294 dní zomrelému manželovi žalobkyne zhodnotená nebola.

25. Základom posúdenia zákonnosti rozhodnutí žalovanej o nároku žalobkyne na priznanie vdovského dôchodku po zomrelom manželovi P. E., podľa zákona o sociálnom poistení z dôvodu splnenia zákonných podmienok v zmysle § 74 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. bolo potrebné posúdiť, či zomrelý manžel žalobkyne ku dňu smrti bol poberateľom starobného dôchodku, invalidného dôchodku alebo mal nárok na predčasný starobný dôchodok, alebo ku dňu smrti splnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, alebo zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania. Skutkové zistenia vyplývajúce zo spisu žalovanej potvrdzujú, že zomrelý manžel žalobkyne nebol ku dňu smrti poberateľom starobného dôchodku, invalidného dôchodku, ani nemal nárok na starobný dôchodok alebo predčasný starobný dôchodok, ani nezomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania. Zomrelý manžel žalobkyne bol poberateľom výsluhového dôchodku priznaného v zmysle právnej úpravy zákona č. 328/2002 Z.z., teda poberal dávku z osobitného systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov, ktorému pri priznaní dávky sociálneho zabezpečenia v starobe nebolo zhodnotené poistenie v celom rozsahu. Z uvedených dôvodov pri posudzovaní splnenia zákonných podmienok na (ne)priznanie vdovského dôchodku žalobkyne bolo významné zistenie, či jej zomrelý manžel ku dňu smrti získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok. Touto právnou skutočnosťou sa žalovaná doposiaľ náležite nezaoberala, keď len konštatovala, že zomrelý manžel žalobkyne ku dňu smrti nebol poberateľom starobného dôchodku, ani nemal nárok na starobný dôchodok a ani nezískal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok a zostatkové dni z osobitného systému sociálneho zabezpečenia, ktoré mu neboli zhodnotené na výsluhový dôchodok, by bolo možné zhodnotiť vo všeobecnom systéme len pre nárok na starobný dôchodok. Žalovaná vo vzťahu posudzovania

potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia zomrelého manžela žalobkyne na nárok na invalidný dôchodok tvrdila, že vzhľadom k tomu, že zomretý manžel nezískal ku dňu smrti, k XX.XX.XXXX, potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia v rozsahu určenom zákonom, a teda neboli splnené podmienky nároku na invalidný dôchodok zomretého manžela a z uvedeného dôvodu nevznikol ani žalobkyni nárok na vdovský dôchodok, pričom z odôvodnenia rozhodnutí Sociálnej poisťovne oboch stupňov nie je zrejmé, ako posudzovali obdobie dôchodkového poistenia a v akom rozsahu, ako aj, či a ako zohľadnili spornú zostatkovú dobu (294 dní).

26. Vzhľadom k uvedenému najvyšší súd dospel k zhodnému záveru ako krajský súd, že v danom prípade pri posudzovaní nároku žalobkyni na (ne)priznanie vdovského dôchodku po zomrelom manželovi Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch nevenovala náležitú pozornosť, či zomrelý manžel žalobkyne ku dňu smrti získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, ako zákonnú podmienku pre vznik jej nároku na vdovský dôchodok zo všeobecného systému sociálneho zabezpečenia a za tým účelom je potrebné riešiť výklad niektorých pojmov, upravených v zákone o sociálnom poistení v spojitosti so zabránením diskriminácie.

27. Z právnych úprav, týkajúcich sa sociálneho poistenia (zabezpečenia) rôznych skupín poistencov jednoznačne vyplýva, že všeobecný systém sociálneho poistenia (zákon č. 461/2003 Z.z.) a osobitný systém sociálneho poistenia (zabezpečenia príslušníkov ozbrojených zborov - zákon č. 328/2002 Z.z.) sú založené na základe hodnotenia dôb poistenia (zamestnania) pre dávky dôchodkového poistenia.

28. Z rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyplýva, že kým zákon o sociálnom poistení upravuje nároky poistencov zo všeobecného systému sociálneho poistenia a jeho cieľom je zabezpečiť, aby doby poistenia boli poistencovi pre vznik nároku na dávky podmienené dosiahnutím veku alebo v dôsledku jeho nepriaznivého zdravotného stavu boli riadne zohľadnené, osobitné právne úpravy, používané v osobitnom systéme sociálneho poistenia obsahujú len úpravu, ktorá zabezpečuje užší okruh dávok dôchodkového poistenia a zohľadňuje ako dobu poistenia iba dobu výkonu služby (prípadne náhradnú dobu výkonu služby). Osobitný systém poistenia príslušníkov ozbrojených zborov neobsahuje úpravu starobných dôchodkov, sirotských a vdovských dôchodkov, ktoré by zohľadňovali dobu ich poistenia v celom rozsahu, a to aj v civilnom zamestnaní, ale obsahuje len úpravu výsluhových dôchodkov, sirotských výsluhových dôchodkov, vdovských výsluhových dôchodkov a invalidných výsluhových dôchodkov, ktoré sú založené len na hodnotení doby služby poistenca a vôbec nehodnotí dobu poistenia, ktorú poistenci získali vo všeobecnom systéme. V dôsledku tejto skutočnosti potom vychádza záver, že poistenci osobitného systému sociálneho zabezpečenia sú vylúčení z pôsobnosti zákona o sociálnom poistení len v rozsahu, zodpovedajúcom dobe poistenia v osobitnom systéme (s výnimkou prípadov podľa § 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, ktorým sa pre nárok na tieto dávky hodnotí aj so započítaním doby služby v ozbrojených silách v celom rozsahu), ale nie v časti, upravujúcej nárok na starobný, predčasný starobný, invalidný, sirotsky, vdovský alebo vdovecký dôchodok. Vychádzajúc z uvedeného doba poistenia, ktorá nebola zohľadnená pri priznaní dávky z osobitného systému (vojakovi, policajtovi podľa zákona č. 328/2002 Z.z.) musí byť zohľadnená pri posudzovaní nároku na sociálnu dávku zo všeobecného systému (zákon č. 461/2003 Z.z.). Doba poistenia poistenca nezohľadnená v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia nemôže ostať nezohľadnená. Pokiaľ by poistenec, ktorému nebola zohľadnená celá doba poistenia ku dňu smrti, splnil podmienky nároku na starobný dôchodok pri zohľadnení celej doby poistenia, vznikol by po jeho smrti jeho zomrelej manželke nárok na vdovský dôchodok i zo všeobecného systému. Zákonodarca však rovnako chráni aj vdovu po zomrelom manželovi, ktorý ku dňu smrti nesplnil podmienky nároku na starobný dôchodok, a to právnou úpravou ustanovenou v § 74 ods. 1, písm. b/ zákona č. 461/2003 Z.z., keď stanoví „alebo získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok“. Z uvedených dôvodov nemožno súhlasiť s tvrdením žalovanej, že tzv. zostatkovú dobu je možné zohľadniť len v prípade nároku na starobný dôchodok. Doba poistenia nezohľadnená v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia vojakov a policajtov sa teda nemôže prehliadnuť ani pri posudzovaní splnenia zákonných podmienok na priznanie vdovského dôchodku.

29. Z postupu žalovanej, ako aj z odôvodnenia žalobou napadnutého rozhodnutia nevyplýva, či a akým

spôsobom sa žalovaná zaoberala a vysporiadala s právnou skutočnosťou významnou pre rozhodnutie o priznaní, resp. nepriznaní nároku žalobkyni na vdovský dôchodok, a to, či zomrelý manžel žalobkyne ku dňu smrti získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok. Z uvedených dôvodov v súlade s vyššie uvedeným neobstojí tvrdenie žalovanej, že zomrelý manžel žalobkyne ku dňu smrti XX.XX.XXXX nezískal potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia v rozsahu určenom zákonom, neboli splnené podmienky nároku na invalidný dôchodok, a preto žalobkyni nevznikol nárok na vdovský dôchodok. Žalovaná v preskúmanom rozhodnutí nijak nezdôvodnila, ako dospela k určeniu doby dôchodkového poistenia zomrelého manžela žalobkyne v rozsahu 5.245 dní, t.j. 14 rokov a 135 dní, pričom nie je ani zrejmé, či do uvedeného obdobia (ne)zohľadnila aj zostatkovú dobu v rozsahu 294 dní. Z dôvodov uvedených vyššie nemožno súhlasiť ani s tvrdením žalovanej, že žiaden právny predpis jej neukladá povinnosť zhodnotiť žalobkyni zostatkové dni služobného pomeru jej zomretého manžela - 294, poukazom na to, že zostatkové dni z osobitného systému sociálneho zabezpečenia, ktoré neboli zomretému manželovi žalobkyne zhodnotené na výsluhový dôchodok, by bolo možné zhodnotiť vo všeobecnom systéme len pre nárok na starobný dôchodok, a to aj s ohľadom na rozsudky NS SR sp. zn. 4So/11/2009 a 9So/84/2011.

30. Vychádzajúc z právnej úpravy citovanej vyššie a skutkových zistení vyplývajúcich z administratívneho spisu kasačný súd námietku žalovanej o nesprávnom právnom posúdení veci krajským súdom vyhodnotil ako nedôvodnú. Zhodne s názorom krajského súdu považoval postup Sociálnej poisťovne v danom prípade za nesprávny, keď právnou skutočnosťou zakladajúcou splnenie zákonnej podmienky pre priznanie nároku žalobkyne na vdovský dôchodok, a to, či jej zomrelý manžel ku dňu smrti nezískal potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia v rozsahu určenom zákonom, v intenciách vyššie uvedených sa vôbec nezaoberala.

31. Kasačný súd za nedôvodnú považoval aj námietku žalovanej vo vzťahu nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia napadnutého žalobou. Taktiež podľa názoru kasačného súdu žalovaná nedala dostatočnú a zrozumiteľnú odpoveď na námietky žalobkyne vznesené v jej odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, ústredie z 15.12.2016.

32. Podľa § 209 ods.1, 2, 4 zákona č. 461/2003 Z.z. rozhodnutie organizačnej zložky Sociálnej poisťovne sa vydáva písomne, ak tento zákon neustanovuje inak. Rozhodnutie musí byť v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného skutočného stavu veci a musí obsahovať predpísané náležitosti.

Rozhodnutie musí obsahovať výrok, odôvodnenie a poučenie o odvolaní. Odôvodnenie nie je potrebné, ak sa všetkým účastníkom konania vyhovuje v celom rozsahu.

V odôvodnení rozhodnutia organizačná zložka Sociálnej poisťovne uvedie, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bola vedená pri hodnotení dôkazov a pri použití právnych predpisov, na ktorých základe rozhodovala.

33. V danej súvislosti kasačný súd upriamuje pozornosť na to, že problematike týkajúcej sa povinnosti náležite zdôvodniť rozhodnutie venoval značnú pozornosť vo svojej judikatúre aj Ústavný súd SR (napr. v nálezoch sp. zn. I. ÚS 243/07, I. ÚS 114/08, III. ÚS 36/2010), ktorý vo svojej rozsiahlej judikatúre konštatuje, že procesným právom účastníka je právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Povinnosť súdu riadne odôvodniť svoje rozhodnutie vyplývajúca z ustanovenia § 139 SSP (predtým § 157 OSP) znamená právo účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia. Jeho porušením sa účastníkovi odníma možnosť náležite skutkovo a aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu, voči ktorému chce využiť možnosť opravného prostriedku. Nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je preto porušením práva na spravodlivé súdne konanie. Uvedenou problematikou sa už viackrát zaoberal aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj len „ESLP“) - napr. v rozhodnutí *Kraska c. Švajčiarsko* zo dňa 29.04.1993, séria A, č. 254-B, s. 49, § 30, v ktorom konštatoval, že z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie. Rovnako ESLP pripomína, že rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (*García Ruiz c. Španielsku* zo dňa 21.01.1999). Judikatúra ESLP a ani Ústavného

súdu SR pritom nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument. Teda súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, respektíve minimálnych garancií procesnej povahy je taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany a z ktorého musí byť zrejmé, že sa súd dostatočne a riadne vecou zaoberal a súčasne sa vyjadril k esenciálnym otázkam vzťahujúcim sa na ním prejednávanú vec.

34. Kasačný súd konštatuje, že odôvodnenie napadnutého rozhodnutia žalovanej nielenže nespĺňa zákonné podmienky ustanovené v § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení, ale súčasne nespĺňa aj kritéria nastolené judikatúrou vyššie uvedenou, z ktorých dôvodov v jeho podstatnej časti nie je súladné s právami zakotvenými v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

35. Vychádzajúc zo skutkových okolností daného prípadu vyplývajúcich z administratívneho spisu poukazom na závery uvedené vyššie najvyšší súd považoval námietky žalovanej uvedené v kasačnej sťažnosti za nedôvodné, ktoré nemohli spochybníť vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu a jeho súladnosť so zákonom.

36. Z vyššie uvedených dôvodov najvyšší súd nepovažoval kasačnú sťažnosť žalovanej za dôvodnú, a preto ju podľa § 461 SSP zamietol.

37. O náhrade trov kasačného konania rozhodol najvyšší súd tak, že žalobkyni, ktorá v tomto konaní mala úspech, priznal právo na ich náhradu (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP).

38. Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.